

Agnieszka Filipiuk, Paulina Rynkiewicz

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Działalność wydawnicza państwowych wyższych szkół zawodowych w Polsce

Streszczenie

Artykuł dotyczy działalności wydawniczej, jaką na przestrzeni 15 lat funkcjonowania prowadziły państwowe wyższe szkoły zawodowe w Polsce, począwszy od roku powstania tych uczelni, tj. 1998 r. do 2013 r. włącznie. W pierwszej części zdefiniowano pojęcia związane z tematyką publikacji, opisano działania, na jakie w sferze wydawniczej według obowiązującej ustawy mogą sobie pozwolić PWSZ-y, a także opisano poszczególne rodzaje wydawnictw, dzieląc je na: monografie naukowe, książki popularnonaukowe, skrypty i podręczniki, czasopisma naukowe oraz czasopisma informacyjne. W drugiej części pracy zostały omówione wyniki badań, do przeprowadzenia których posłużono się kwestionariuszem ankiety składającej się z trzynastu pytań zawierających najważniejsze zagadnienia z zakresu działalności wydawniczej praktykowanej w państwowych wyższych szkołach zawodowych. Na 36 istniejących w Polsce PWSZ-ów w badaniu wzięły udział 24 uczelnie.

Słowa kluczowe: działalność wydawnicza, państwowe wyższe szkoły zawodowe, publikacja, czasopismo

Wstęp

Według definicji określonej przez Polską Normę, działalność wydawnicza to „publikowanie; produkcja i rozpowszechnianie dokumentów do użytku publicznego” (Polska Norma - PN-EN ISO 9707:1998). W rozumieniu ustawy o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych, „przez określenie 'wydawca' należy rozumieć osobę prawną, jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej oraz osobę fizyczną, która prowadzi na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej działalność polegającą na publikowaniu dzieł; domniemywa się, że wydawcą jest osoba, której nazwę lub nazwisko uwidoczniono w tym charakterze na egzemplarzach publikacji” (Ustawa z dn. 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych). Prawo prasowe bardziej szczegółowo definiuje wydawcę – w art. 8 ustawy mowa jest o tym, że „w szczególności wydawcą może być organ państwowy, przedsiębiorstwo państwowe, organizacja polityczna, związek zawodowy, organizacja spółdzielcza, samorządowa i inna organizacja społeczna oraz kościół i inny związek wyznaniowy” (Ustawa z dn. 26 stycznia 1984 – Prawo prasowe).

Pojęcia przedstawione powyżej odnoszą się do ogółu działań związanych z wydawaniem, należałoby zatem zawęzić je do działalności wydawniczej o charakterze naukowym. Według Marszałka „wydawnictwa naukowe podają wyniki

pracy naukowej autorów; zalicza się do nich podstawowe dzieła przedstawiające całość wiedzy w danej dziedzinie albo poszczególne zagadnienia, nawet przyczynki, jednakże mające charakter odkrywczy, a także dzieła pomocnicze, jak encyklopedie, bibliografie, poważniejsze słowniki, niektóre sprawozdania instytucji naukowych” (Marszałek 1986, s. 139). U tego autora czytamy dalej, że publikacje naukowe można podzielić na cztery rodzaje: publikacje teoretyczno-badawcze, publikacje dotyczące kształcenia i doskonalenia podyplomowego, podręczniki dla szkół wyższych, publikacje informacyjne (np. bibliografie, encyklopedie, słowniki o charakterze dzieł naukowych) (Marszałek 1986). Można stwierdzić, że do grupy wydawnictw naukowych zaliczają się wydawnictwa uczelniane, w tym również wydawnictwa funkcjonujące w państwowych wyższych szkołach zawodowych.

Odwrotnie niż w sytuacji komercyjnych wydawców publikujących poczytne pozycje popularnych autorów, wydawnictwa funkcjonujące w uczelniach wyższych nastawione są głównie na prezentowanie wyników własnych prac badawczych. Zdaniem Łukasza Kocója, dyrektora Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego i wiceprezesa Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych, zadaniem wydawnictw nie jest jedynie publikowanie i sprzedaż prac naukowych, ale rozpowszechnianie treści naukowych (Kieraciński 2012). Odwołując się do statutu wspomnianego stowarzyszenia (jedyną uczelnią spośród PWSZ-tów zrzeszoną w SWSW jest Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie), powstawanie publikacji akademickich wiąże się z pracą dla dobra polskiej nauki i szkolnictwa wyższego i jego rozwojem (Statut SWSW).

Wydawnictwa naukowe zaspokajają potrzeby pracowników nauki w zakresie ich prac badawczych, zaspokajają również potrzeby kadr wysoko wykwalifikowanych, dla których publikacja wyników badań ma wpływ na ich działalność zawodową, wydawnictwa wychodzą również naprzeciw potrzebom studentów (Marszałek 1986). Jest to istotne chociażby z punktu widzenia ustawy z dn. 18 marca 2011, w której w art. 11 czytamy, że „warunkiem wszczęcia przewodu doktorskiego jest posiadanie wydanej lub przyjętej do druku publikacji naukowej w formie książki lub co najmniej jednej publikacji naukowej w recenzowanym czasopiśmie naukowym o zasięgu co najmniej krajowym, określonym przez ministra właściwego do spraw nauki na podstawie przepisów dotyczących finansowania nauki lub w recenzowanym sprawozdaniu z międzynarodowej konferencji naukowej lub publiczna prezentacja dzieła artystycznego” (Ustawa z dn. 18 marca 2011 o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw).

W odróżnieniu od beletrystyki czy dzieł publicystycznych, „książka naukowa powstaje w innych warunkach i ma odmienne przeznaczenie. Dojrzeva najpierw pod piórem autora, następnie pod okiem redaktora wydawniczego, zaś kształtu nabiera w pracowni typografa. Przechodzi przez sito recenzji. Redakcja książki naukowej jest zatem rzeczą najistotniejszą. Dzięki mądrej współpracy autora z redaktorem podnosi się językowa i merytoryczna jakość książki”

(Zacharski, Kania 2011). W związku z tym, że wytyczne Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w odniesieniu do wydawnictw naukowych, a zwłaszcza czasopism naukowych, są dość restrykcyjne, a wypełnianie wymogów ministerialnych wiąże się z oceną parametryczną jednostki naukowej, wydawnictwa uczelniane spełniają istotną rolę w działalności uczelni. Nie tylko bowiem wspierają pracowników w ich awansie naukowym, ale też przyczyniają się do podnoszenia rangi uczelni. Zdaniem Henryka Podolskiego, prezesa Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych, rola wydawcy uczelnianego związana jest nie tylko z wyłapywaniem błędów, do wydawcy należy też praca typograficzna, przygotowanie do druku, wyłapanie fragmentów splagiatowanych. Podolski również zauważa rolę wydawców w promowaniu kadr, w przygotowaniu materiałów do dydaktyki i w promowaniu wyników działalności naukowo-badawczej (Kieraciński 2010). Należy pamiętać, że wydawnictwa uczelniane przyczyniają się również do promocji samej uczelni – niektóre wydawnictwa zajmują się również wydawaniem informatorów i ulotek, albumów okolicznościowych, czasopism o charakterze informacyjnym.

Najogólniej rzecz ujmując, publikacje wydawane przez wydawnictwa dzielą się na: wydawnictwa zwarte (nieperiodyczne) i ciągłe (periodyczne). Odnosząc się bezpośrednio do działalności wydawniczej uczelni, wydawnictwami zwartymi będą: monografie autorskie (również te wydawane w seriach wydawniczych), monografie pokonferencyjne, książki popularnonaukowe, skrypty i podręczniki akademickie. Do grupy wydawnictw ciągłych zaliczyć można natomiast czasopisma naukowe i czasopisma uczelniane o charakterze informacyjnym. Wydawnictwa uczelniane publikują również m.in. albumy okolicznościowe, leksykony i słowniki, atlasy – w zależności od potrzeb uczelni. W dalszej części pracy omówione zostaną poszczególne rodzaje wydawnictw.

Monografie naukowe

Obowiązujące od 16 sierpnia 2012 r. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym monografię naukową definiuje w sposób następujący (§ 8):

„Monografie naukowe, w szczególności: edycje tekstów źródłowych, leksykografie, atlasy i mapy wieloaspektowe, tłumaczenia publikacji zagranicznych wraz z opracowaniem redakcyjnym, tematyczne encyklopedie i leksykony, komentarze do ustaw, opracowania krytyczne tekstów literackich, słowniki biograficzne i bibliograficzne, bibliografie, katalogi zabytków, a w zakresie grupy nauk humanistycznych i społecznych oraz grupy nauk o sztuce i twórczości artystycznej także opracowania naukowe zawierające spójne tematycznie referaty wygłoszone na konferencji lub konferencjach naukowych, zalicza się do osiągnięć naukowych i twórczych jednostki naukowej, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) stanowią spójne tematycznie, recenzowane opracowania naukowe;
- 2) zawierają bibliografię naukową;
- 3) posiadają objętość co najmniej 6 arkuszy wydawniczych¹;
- 4) są opublikowane jako książki lub odrębne tomy;
- 5) przedstawiają określone zagadnienie w sposób oryginalny i twórczy” (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym).

Należy zauważyć, że MNiSW do monografii naukowych nie zalicza „monograficznych artykułów opublikowanych w czasopismach, skryptów i podręczników akademickich, powieści, zbiorów poezji, zbiorów opowiadań i reportaży, pamiętników i dzienników oraz wznowień monografii naukowych” (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów...).

Marszałek przytacza następujące definicje: monografia to „rozprawa dotycząca jednego przedmiotu”, bądź też „dzieło naukowe wszechstronnie przedstawiające jedno zagadnienie (dziedzinę nauki, epokę, życiorys danej osoby)”; kolejna określa monografię jako badawcze całościowe ujęcie określonego przedmiotu, zjawiska lub faktu ze stanowiska danej dyscypliny”. Ostatnia przytoczona definicja dodaje, że monografia powinna być poświęcona obszernemu i doniosłemu zagadnieniu naukowemu lub dyscyplinie naukowej. W ujęciu Marszałka monografia naukowa to pojemny termin, ponieważ takie cechy monografii, jak „jeden przedmiot (zagadnienie)” oraz „wszechstronne przedstawienie” mogą występować w różnym zakresie, w zależności od ujęcia tematyki (Marszałek 1986, s. 147).

Książki popularnonaukowe

W odróżnieniu od monografii naukowych, książki popularnonaukowe służą udostępnieniu niespecjalistom informacji o nauce i ułatwiają jej zrozumienie, zaspokajanie naukowych zainteresowań pozazawodowych, bądź też pozwalają na nabycie umiejętności praktycznych (Marszałek 1986). Monografie naukowe w pewnym stopniu również mogą służyć powyższemu celom, ale ich nadrzędną rolą jest prezentowanie oryginalnych badań naukowych w sposób właściwy dla środowiska, do którego są one z reguły kierowane, tymczasem od publikacji popularnonaukowych wymaga się, by były napisane bardziej zrozumiałym językiem, ponieważ ich zasięg z założenia ma być większy, odbiorcą ma być czytelnik spoza środowiska naukowego. Książki popularnonaukowe od monografii naukowych różnią się ponadto tym, że z reguły nie przechodzą procedury recenzji, nie podlegają również pozostałym wymogom, które pojawiają się choćby w przytoczonej powyżej ministerialnej definicji.

---

¹ przy czym rozdział w monografii, stanowiący opracowanie naukowe, powinien mieć objętość co najmniej pół arkusza wydawniczego (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów...).

Skrypty i podręczniki akademickie

Skrypty i podręczniki akademickie to książki pisane i wydawane w konkretnym celu: mają za zadanie usprawnić proces dydaktyczny, służyć jako pośrodek dostarczenia studentom usystematyzowanej wiedzy zgodnie z zaleconym bądź obowiązującym programem. W grupie tej mogą znaleźć się zarówno zbiory ćwiczeń, zadań, materiałów źródłowych, jak i książki ze względu na swój charakter zbliżone do publikacji badawczych czy przeglądowych, ponieważ informują o warsztacie naukowym, jego metodologicznych założeniach, przedstawiają aktualny stan wiedzy (Marszałek 1986). Do publikacji naukowych zbliża je również fakt, że bywają poddawane procedurze recenzji.

Czasopisma naukowe

W rozumieniu Ustawy Prawo Prasowe „czasopismem jest druk periodyczny ukazujący się nie częściej niż raz w tygodniu, a nie rzadziej niż raz w roku” (Ustawa Prawo prasowe). Ustawa ta w dalszej części doprecyzowuje, że redakcją [czasopisma] kieruje redaktor naczelny, który odpowiada m.in. za treść przygotowywanych przez redakcję materiałów prasowych. Przy redakcji działa kolegium redakcyjne, może też działać rada redakcyjna (programowa, naukowa) jako organ opiniotwórczo-doradczy redaktora naczelnego (Ustawa Prawo prasowe).

W definicjach czasopisma naukowego pojawia się sformułowanie, że zawierają one „treści specjalne, przez co należą do grupy czasopism specjalnych, charakteryzują się dużą amplitudą wydań i mają zbliżoną szatę graficzną. Wyraźny jest profil i specjalizacja czasopism naukowych oraz układ zawartych w nich treści” (Nowak 2000, s. 28). Uważa się, że czasopismo naukowe stanowi najważniejsze medium komunikacji w społeczności uczonych. Spełnia również inne funkcje, takie jak selekcja jakościowa, archiwizacja i przynoszenie uznania autorom. Istotna jest również selekcja tematyczna, ponieważ istnieją zarówno czasopisma przeglądowe dla całej dyscypliny, jak również czasopisma prezentujące badania związane z bardzo wąską specjalnością (Prinke 2010).

W odniesieniu do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 13 lipca 2012 w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym (na podstawie którego MNiSW dokonuje oceny parametrycznej jednostek naukowych) stosuje się odrębne przepisy odnośnie oceny czasopism naukowych. Obowiązujący komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 29 maja 2013 w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych zawiera obszerne wytyczne, które czasopisma naukowe powinny spełniać. MNiSW dzieli czasopisma naukowe na trzy grupy: w części A wykazu czasopism naukowych znajdują się czasopisma posiadające współczynnik wpływu Impact Factor (IF), znajdujące się w bazie Journal Citation Reports (JCR), w części B bierze się pod uwagę czasopisma nieposiadające IF oraz

nieujęte w bazie European Reference Index for the Humanities (ERIH), część C – to czasopisma ujęte w ERIH, nie uwzględniane z kolei w bazie JCR. Ogólnie rzecz ujmując, z punktu widzenia MNiSW czasopisma oceniane są według kryteriów, do których należą: udostępnianie listy recenzentów, stosowanie określonej procedury recenzji (powoływanie co najmniej dwóch niezależnych recenzentów, stosowanie procedury „double-blind review process”; pisemna recenzja powinna zawierać jednoznaczny wniosek co do odrzucenia lub akceptacji artykułu naukowego, a kryteria odrzucenia bądź akceptacji powinny być podane do publicznej wiadomości, nazwiska recenzentów poszczególnych numerów wydań nie mogą być ujawniane). Czasopismo powinno posiadać również czynną i aktualną stronę internetową, co najmniej połowa recenzentów powinna być recenzentami zewnętrznymi (spoza rady naukowej, redakcji oraz podmiotu, w którym afiliowany jest redaktor naczelny czasopisma), w okresie dwóch lat poprzedzających rok wydania ankiety czasopismo powinno opublikować co najmniej dwa artykuły naukowe zawierające co najmniej tytuł i streszczenie w języku angielskim; czasopismo nie powinno popadać w opóźnienie większe niż 6 miesięcy, powinno wdrożyć zaporę ghostwriting oraz w każdym numerze zamieścić deklarację o wersji pierwotnej. Wymienione kryteria są kryteriami wstępnymi, w dalszej części ocenia się m.in. zagraniczną afiliację autorów publikacji, klasyfikowanie w bazach referencyjnych, umiędzynarodowienie recenzentów i rady naukowej, częstotliwość wydawania publikacji, język publikacji, wersję on-line oraz zatrudnianie redaktorów językowych, statystycznych oraz tematycznych. Podane kryteria szczegółowe ocenia się różnie dla czasopism z grupy nauk technicznych, ścisłych, medycznych, przyrodniczych, grupy nauk społecznych i grupy nauk humanistycznych.

W odróżnieniu od wcześniej publikowanych komunikatów MNiSW dotyczących oceny czasopism naukowych, obowiązujący obecnie komunikat zamieścił definicję artykułu naukowego: za artykuł naukowy należy rozumieć artykuł prezentujący wyniki oryginalnych badań o charakterze empirycznym, teoretycznym, technicznym lub analitycznym zawierający tytuł publikacji, nazwiska i imiona autorów wraz z ich afiliacją i przedstawiający obecny stan wiedzy, metodykę badań, przebieg procesu badawczego, jego wyniki oraz wnioski, z przytoczeniem cytowanej literatury (bibliografię). Do artykułów naukowych zalicza się także opublikowane w czasopismach naukowych opracowania o charakterze monograficznym, polemicznym lub przeglądowym, jak również glosy lub komentarze prawnicze.

Czasopisma informacyjne

Czasopisma informacyjne, lub inaczej: gazety akademickie lub periodyki uczelniane to rodzaj publikacji, które podlegają przytoczonej wcześniej definicji czasopisma zaczerpniętej z Ustawy prawo prasowe. Geneza tego typu pism jest zróżnicowana: mają one różnorodny charakter i ukazują się z różną częstotli-

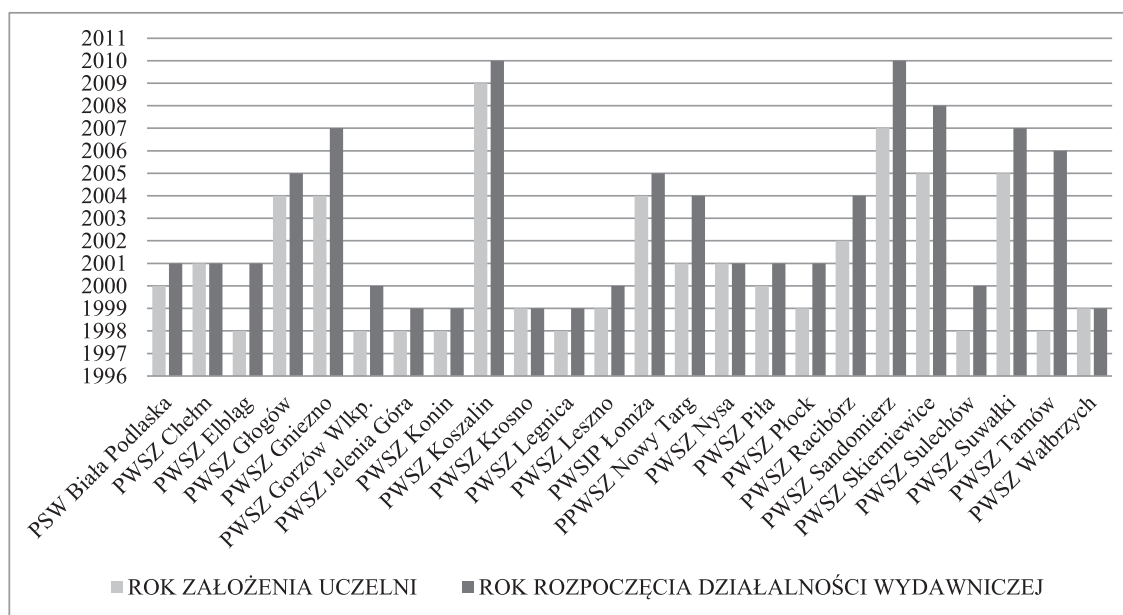
wością. Są wśród nich czasopisma niezależne, nie ograniczające się do tematyki związanej z uczelnią, ale poruszające na swych łamach m.in. sprawy regionu; są też czasopisma o charakterze bardziej promocyjnym lub są mniej lub bardziej rozbudowanymi biuletynami wykorzystywanymi głównie przez władze uczelni jako narzędzie komunikacji z własną społecznością akademicką (Makarewicz, Zaleski 2010). Najstarszym tego typu czasopismem jest najprawdopodobniej „Gazeta AMG”, gazeta wydawana przez Gdański Uniwersytet Medyczny – pierwszy numer ukazał się z datą 1 stycznia 1991 r. (Makarewicz 2012). W tego typu gazetach publikowane są m.in. wywiady, felietony, reportaże, aktualności z życia uczelni, sprawozdania z konferencji itp.

Działalność wydawnicza w państwowych wyższych szkołach zawodowych w Polsce

Dynamiczny rozwój państwowych wyższych szkół zawodowych w Polsce znacząco wpłynął na powstanie i rozwijane działalności wydawniczej poszczególnych uczelni. Szczegółową analizę tego zjawiska prezentują poniższe wyniki badań.

Wyniki badań

Do przeprowadzenia badań wykorzystano ankietę, która składała się z trzynastu pytań dotyczących najważniejszych zagadnień z zakresu działalności wydawniczej prowadzonej w państwowych wyższych szkołach zawodowych. Na 36 istniejących w Polsce PWSZ-ów w badaniu wzięły udział 24 uczelnie (67%). Najmłodszą z nich była powołana do życia w 2009 roku Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie, zaś najstarszymi, założonymi w 1998 roku, były: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze, Koninie, Legnicy, Sulechowie i Tarnowie. W czterech z przebadanych PWSZ-ów rozpoczęto działalność wydawniczą wraz z rokiem powstania uczelni, były to: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie (2001 r.), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie (1999 r.), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie (2001 r.) i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Wałbrzychu. Inne uczelnie zaczęły prowadzenie działalności wydawniczej po roku, dwóch lub trzech latach swojej działalności. Najdłużej, bo aż 8 lat, z prowadzeniem takiej działalności zwlekała Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie (2006 r.). Wykaz wszystkich przebadanych PWSZ-ów wraz z rokiem ich założenia oraz rokiem powstania działalności wydawniczej prezentuje rysunek 1.

Rys. 1. Wykaz wszystkich przebadanych PWSZ-ów z rokiem ich założenia oraz rokiem powstania działalności wydawniczej

Źródło: Opracowanie własne.

Trzydzieści pięć (54%) spośród badanych PWSZ-ów zadeklarowało, że w ich strukturze funkcjonuje oddzielna komórka zajmująca się wydawnictwami. W tej grupie znalazły się PWSZ w Koninie, PWSZ w Krośnie, PWSZ w Lesznie oraz PWSZ w Suwałkach, które poza działalnością wydawniczą nie mają innych dodatkowych obowiązków. W pięciu uczelniach istnieje wydzielona jednostka wydawnicza, jednakże poza działalnością publikacyjną zajmuje się także: działalnością naukowo-badawczą (PSW w Białej Podlaskiej, PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim, PPWSZ w Nowym Targu), sprzętem audiowizualnym (PWSZ w Raciborzu) czy prowadzeniem archiwum zakładowego (PWSZ w Nysie). W poniższych uczelniach obecnie funkcjonuje komórka wydawnicza, lecz wcześniej publikacjami zajmowały się inne jednostki: Biblioteka (PSW w Białej Podlaskiej), Biuro Rektora (PWSZ w Elblągu), Sekcja Wydawnictw (PWSZ w Legnicy), Dział Współpracy i Promocji (PPWSZ w Nowym Targu), Rada Programowo-Wydawnicza Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego wraz z Kolegium Karkonoskim (PWSZ w Jeleniej Górze) oraz Dział Promocji i Wydawnictw (PWSZ w Raciborzu). Inną sytuację posiada Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, w której w latach 1999-2008 funkcjonowało osobno „Wydawnictwo Uczelniane”, a od 2008 roku działalnością wydawniczą zajmuje się wspólna komórka o nazwie „Biblioteka i Wydawnictwo Uczelniane”.

Pozostałych 11 uczelni nie posiada wyodrębnionej komórki wydawniczej. W tych PWSZ publikacjami najczęściej zajmuje się Biblioteka (PWSZ w Płocku, PWSZ w Skierniewicach), tylko Dyrektor Biblioteki (PWSiP w Łomży), Dyrektor Biblioteki, który jest jednocześnie sekretarzem Rady Wydawniczej (PWSZ w Głogowie oraz PWSZ w Sulechowie), czy Instytut Nauk Humanistycznych we współpracy z Biblioteką (PWSZ w Koszalinie). W Państwowej Wyższej Szkole

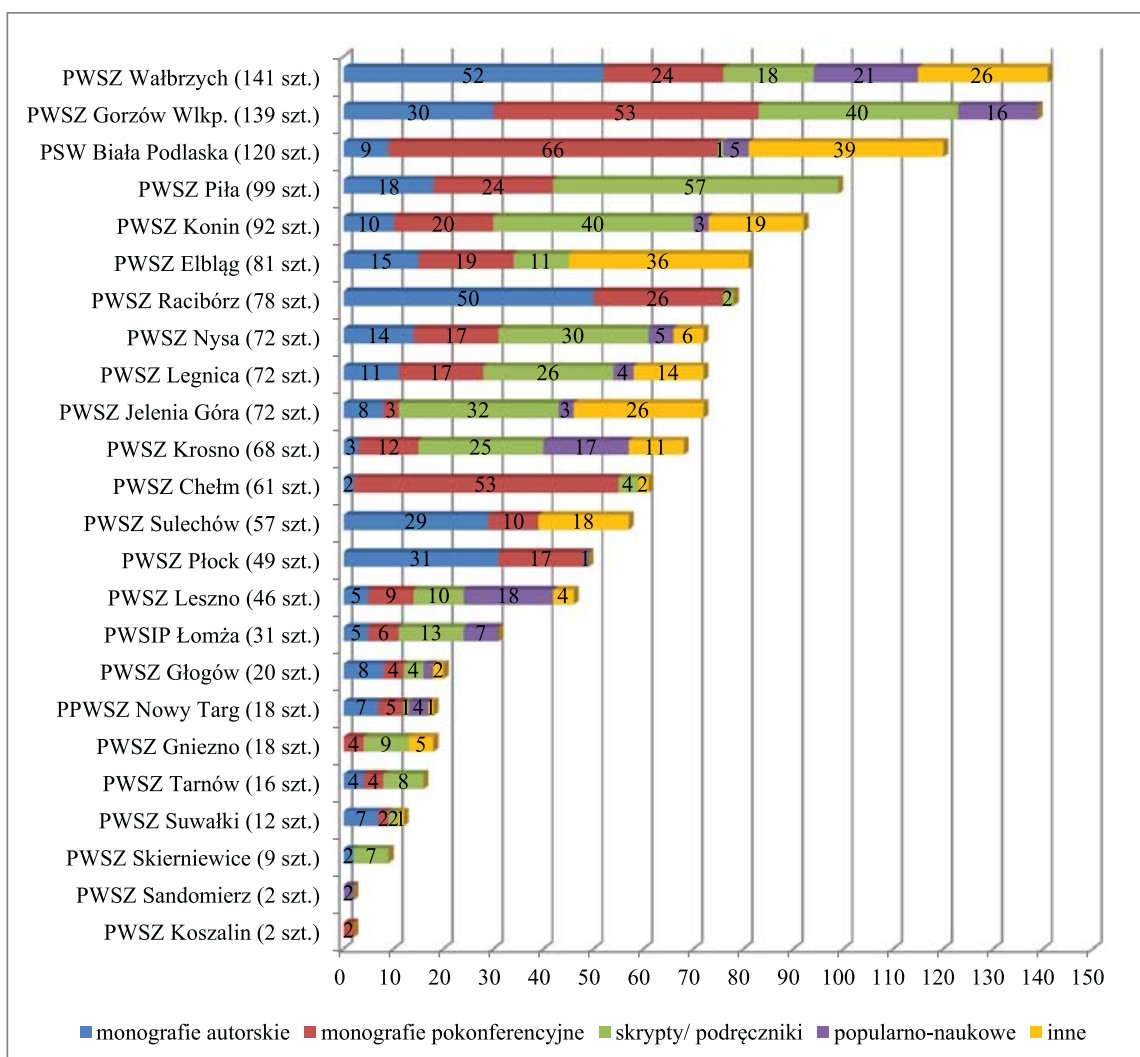
Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile wydawnictwami zajmuje się pracownik Działu Rektora, w PWSZ w Tarnowie asystentka Prorektora ds. Współpracy i Rozwoju, natomiast w PWSZ w Chełmie koordynacją i nadzorem nad działalnością wydawniczą zajmuje się Prorektor ds. Studiów i Nauczania.

PWSZ w Gnieźnie posiada specjalistę do spraw promocji i wydawnictw, zaś PWSZ w Sandomierzu Dział Promocji.

Dla dobrej rozpoznawalności wydawnictwa i zwiększenia prestiżu wydawanych dzieł naukowych, PWSZ idąc doświadczeniem dużych jednostek naukowych również opracowały własne logotypy. Siedem z 24 (co stanowi 29%) wydawnictw PWSZ-ów posiada własne logo, są to: PSW w Białej Podlaskiej, PWSZ w Gnieźnie, PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim, PWSZ w Koninie, PWSZ w Legnicy, PPWSZ w Nowym Targu oraz PWSZ w Raciborzu. Pozostałe 71% wydawnictw jako znak identyfikujący używa logo uczelni.

Własną drukarnię posiada jedynie PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim, w którym projekty wykonywane są przez 4 pracowników Działu Nauki i Wydawnictw, zaś znaczna większość PWSZ-ów (96%) nie ma własnego zakładu poligraficznego, a skład i druk publikacji zleca firmom zewnętrznym. Wśród tej grupy, tylko w 9 uczelniach projekty wykonywane są przez pracowników, natomiast w pozostałych 14 kompleksowym projektowaniem publikacji zajmują się zewnętrzne firmy.

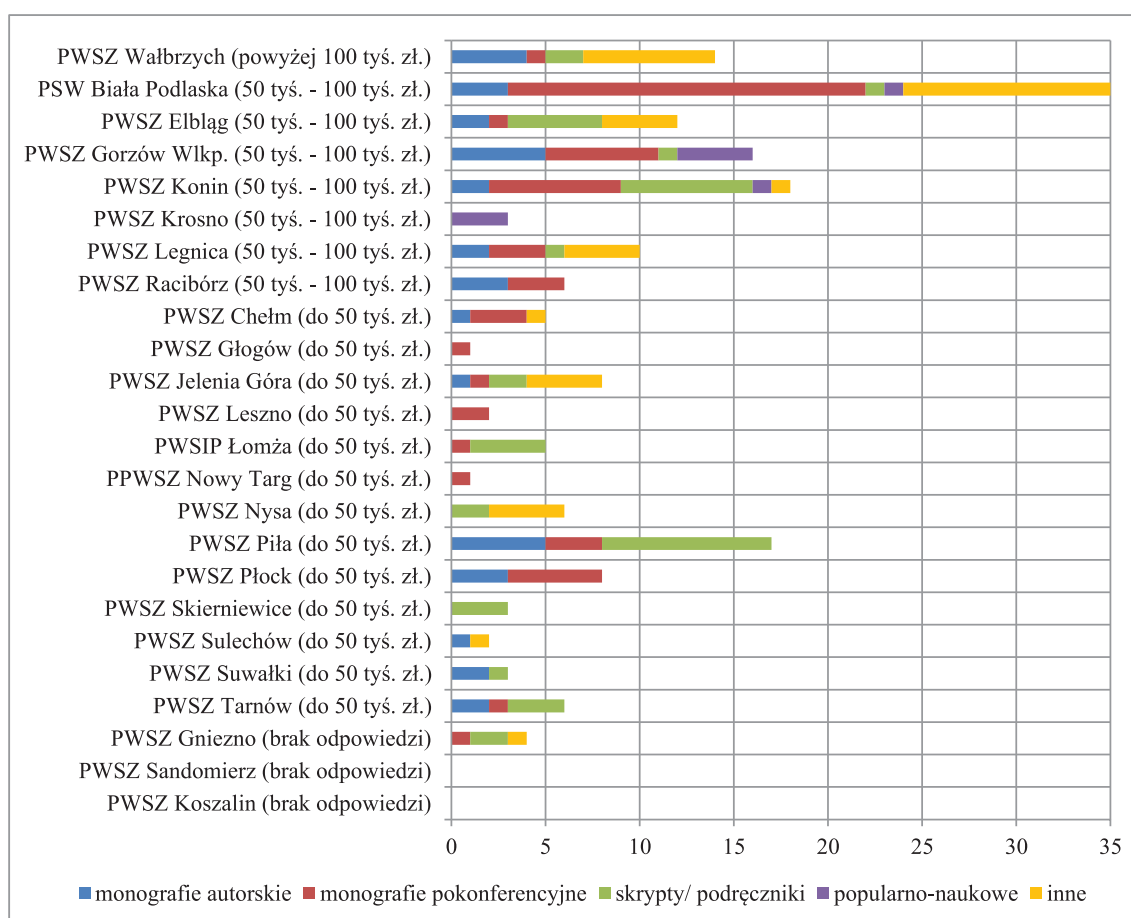
Szybki rozwój państwowych wyższych szkół zawodowych, a co za tym idzie, coraz większe zainteresowanie kandydatów na studia i chęć kształcenia własnej kadry naukowo-badawczej znacząco wpłynął na rozwój działalności wydawniczej w niektórych uczelniach. Od początku istnienia działalności wydawniczej najwięcej publikacji wydały: PWSZ w Wałbrzychu - 141 szt., w tym 52 monografie autorskie, 24 monografie pokonferencyjne, 18 skryptów/podręczników, 21 publikacji popularno-naukowych i 26 innych pozycji; PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim - 139 szt., w tym 30 monografii autorskich, 53 monografii pokonferencyjnych, 40 skryptów/podręczników i 16 publikacji popularno-naukowych oraz PSW w Białej Podlaskiej - 120 szt., w tym 9 monografii autorskich, 66 monografii pokonferencyjnych, 1 skrypt/ podręcznik, 5 publikacji popularno-naukowych i 39 innych pozycji. Natomiast najmniej publikacji od początku swojego istnienia wydały: PWSZ w Skierniewicach - 9 szt., w tym 2 monografie autorskie i 7 skryptów/ podręczników, PWSZ w Koszalinie - 2 monografie pokonferencyjne, a także PWSZ w Sandomierzu wydając tylko 2 monografie autorskie. W grupie publikacji określanych w ankiecie mianem „inne” najczęściej pojawiały się: albumy jubileuszowe, publikacje okolicznościowe, a także tłumaczenia, encyklopedie, wspomnienia i informatory. Liczbę opublikowanych rodzajów publikacji w poszczególnych PWSZ od początku istnienia działalności wydawniczej przedstawia rysunek 2.

Rys. 2. Liczba opublikowanych rodzajów publikacji w poszczególnych PWSZ-ach od początku istnienia w nich działalności wydawniczej
Źródło: Opracowanie własne.

Bardzo ważnym aspektem umożliwiającym rozwój wydawnictw są środki, jakie poszczególne PWSZ-y poniosły na działalność wydawniczą. W 2012 roku, najwięcej, bo powyżej 100 tys. zł., wydał PWSZ w Wałbrzychu publikując przy tym zaledwie 14 tytułów: 5 monografii, 2 skrypty i 7 innych pozycji. W przedziale kwotowym 50 tys. – 100 tys. zł. znalazły się: PSW Biała Podlaska (35 publikacji), PWSZ Elbląg (12 publikacji), PWSZ Gorzów Wlkp. (16 publikacji), PWSZ Konin (18 publikacji), PWSZ Krosno (3 publikacje), PWSZ Legnica (10 publikacji) i PWSZ Racibórz (6 publikacji). W działalność publikacyjną kwotę nie większą niż 50 tys. złotych zainwestowały: PWSZ Chełm (5 publikacji), PWSZ Głogów (1 publikacja), PWSZ Leszno (2 publikacje), PWSIP Łomża (5 publikacji), PPWSZ Nowy Targ (1 publikacja), PWSZ Nysa (6 publikacji), PWSZ Piła (17 publikacji), PWSZ Płock (8 publikacji), PWSZ Skierniewice (3 publikacje), PWSZ Sulechów (2 publikacje), PWSZ Suwałki (3 publikacje), PWSZ Tarnów (6 publikacji) i PWSZ Jelenia Góra (8 publikacji). Ponadto PWSZ w Jeleniej Górze przeznaczyła na publikacje tylko 14 tys. zł.,

ponieważ poszczególne tytuły wydaje w małym nakładzie (średnio 80 egzemplarzy), a pełne teksty umieszcza w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej, oszczędzając tym samym papier i chroniąc środowisko. PWSZ w Gnieźnie, PWSZ w Koszalinie oraz PWSZ w Sandomierzu nie udzieliły odpowiedzi na pytanie dotyczące łącznej kwoty wydanej na publikacje w 2012 roku. Jednak PWSZ w Gnieźnie wydał 2 skrypty/ podręczniki, zaś PWSZ w Koszalinie oraz PWSZ w Sandomierzu nie opublikowały żadnego tytułu w tym roku. Wykaz liczby opublikowanych rodzajów publikacji w poszczególnych PWSZ wraz z łączną kwotą przeznaczoną na działalność wydawniczą w 2012 roku prezentuje rysunek 3.

Rys. 3. Liczba opublikowanych rodzajów publikacji w poszczególnych PWSZ wraz z łączną kwotą przeznaczoną na działalność wydawniczą w 2012 roku
Źródło: Opracowanie własne.

Tylko w 6 (25%) z badanych uczelni funkcjonują serie wydawnicze prezentujące prace doktorskie i habilitacyjne kadry naukowej. W PSW w Białej Podlaskiej są to „Monografie i Rozprawy”, w PWSZ w Głogowie „Zeszyty Naukowe Automatyki i Robotyki”, w PWSZ w Jeleniej Górze „Wychowanie w rodzinie”, a w PWSZ w Krośnie „Prace Naukowo-Dydaktyczne PWSZ w Krośnie”. Do tej grupy zaliczają się także PWSZ w Wałbrzychu oraz w Gorzowie Wielkopolskim. Pozostałych 18 uczelni, co stanowi 75% badanych PWSZ, w swojej ofercie wydawniczej nie posiada takiej serii.

Poza publikowaniem wydawnictw zwartych PWSZ-y inwestują również w publikacje ciągłe, takie jak czasopisma naukowe i informacyjne. Ponad w połowie badanych PWSZ-ów (54%) funkcjonuje łącznie 21 tytułów czasopism naukowych obejmujących nauki ekonomiczne, społeczne, humanistyczne, techniczne, przyrodnicze, nauki o zdrowiu czy o kulturze fizycznej. PSW w Białej Podlaskiej oraz PWSZ w Elblągu posiadają czasopisma z największą punktacją, tj. 3 pkt. wg wykazu MNiSW z 2013 r.² Są to następujące tytuły: „Rozprawy Społeczne” wydawane przez PSW w Białej Podlaskiej oraz „Rozprawy Naukowe i Zawodowe PWSZ w Elblągu”. W jedenastu spośród badanych uczelni występują czasopisma naukowe, które nie są punktowane, tj.: „Scientia” oraz „Scientific Bulletin of Chełm” (PWSZ Chełm), „Rocznik Naukowy Instytutu Humanistycznego” (PWSZ Głogów), „Język. Religia. Tożsamość” oraz „Dziedzictwo kulturowe regionu pogranicza” (PWSZ Gorzów Wielkopolski), „Zeszyty Wydziału Humanistycznego” oraz „Zeszyty Wydziału Przyrodniczo-Technicznego” (PWSZ Jelenia Góra), „Konińskie Studia Językowe” (PWSZ Konin), „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy”, „Scripta Comeniana Lesnensia” (PWSZ Leszno), „Nauki Ekonomiczne”, „Neofilologia” oraz „Pedagogika” (PWSZ Płock), „Journal of Physical Education & Health. Social perspective” oraz „Studia Filologiczne” (PWSZ Racibórz), a także „Logistyka. Współczesne wyzwania” (PWSZ Wałbrzych). Wykaz czasopism naukowych wraz z punktacją MNiSW prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Wykaz czasopism naukowych wraz z punktacją MNiSW z 2013 roku

Lp.	Uczelnia	Tytuł czasopisma naukowego	Punktacja MNiSW z 2013 r.
1	PSW Biała Podlaska	Rozprawy Społeczne (półrocznik)	3 pkt.
		Człowiek i Zdrowie (kwartalnik)	2 pkt.
		Studia Ekonomiczne i Regionalne (kwartalnik)	2 pkt.
2	PWSZ Elbląg	Rozprawy Naukowe i Zawodowe PWSZ w Elblągu	3 pkt.
3	PWSZ Chełm	Scientia	brak
		Scientific Bulletin of Chełm	brak
4	PWSZ Głogów	Rocznik Naukowy Instytutu Humanistycznego	brak
5	PWSZ Gorzów Wlkp.	Język. Religia. Tożsamość (rocznik)	brak
		Dziedzictwo kulturowe regionu pogranicza (rocznik)	brak
6	PWSZ Jelenia Góra	Zeszyty Wydziału Humanistycznego (półrocznik)	brak
		Zeszyty Wydziału Przyrodniczo-Technicznego (półrocznik)	brak
7	PWSZ Konin	Konińskie Studia Językowe	brak

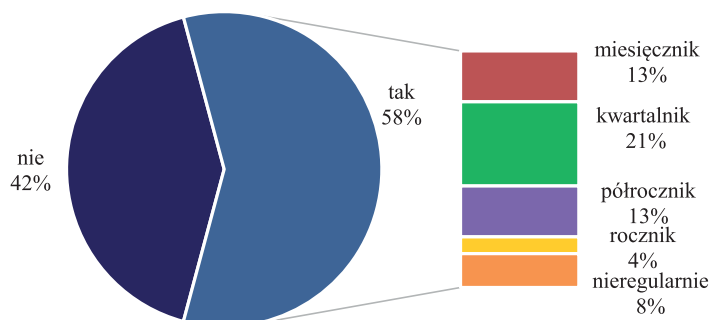
² punktacja z roku 2013 obejmuje publikacje wydane w latach 2012-2011

8	PWSZ Legnica	Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy (1-2 razy do roku)	brak
9	PWSZ Leszno	Scripta Comeniana Lesnensia (rocznik)	brak
10	PWSZ Płock	Nauki Ekonomiczne (półrocznik)	brak
		Neofilologia (nieregularne)	brak
		Pedagogika (nieregularnie)	brak
11	PWSZ Racibórz	Journal of Physical Education & Health. Social perspective (półrocznik - baza EBSCO)	brak
		Studia Filologiczne (rocznik)	brak
12	PWSZ Suwałki	Kwartalnik Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Suwałkach (kwartalnik - ePNP)	brak
13	PWSZ Wałbrzych	Logistyka. Współczesne wyzwania (rocznik - baza BazTech)	brak
14	PWSZ Gniezno	brak	brak
15	PWSZ Koszalin	brak	brak
16	PWSZ Krosno	brak	brak
17	PWSliP Łomża	brak	brak
18	PPWSZ Nowy Targ	brak	brak
19	PWSZ Nysa	brak	brak
20	PWSZ Piła	brak	brak
21	PWSZ Sandomierz	brak	brak
22	PWSZ Skierniewice	brak	brak
23	PWSZ Sulechów	brak	brak
24	PWSZ Tarnów	brak	brak

Źródło: Opracowanie własne.

Z przeprowadzonego badania wynika, iż czasopisma informacyjne publikuje 58% badanych uczelni. Wśród tej grupy najczęściej wydawanych jest czasopism będących kwartalnikami (21%), po 3 uczelnie publikują półroczniki (13%) oraz miesięczniki (13%). Tylko „Afisz” wydawany w PWSZ w Pile jest rocznikiem. W czasopismach tego typu najczęściej prezentowane są wywiady, reportaże, felietony, relacje z konferencji, sylwetki profesorów, a także pasje studentów, sport, podróże oraz inne relacje z bieżących wydarzeń uczelni. W dwóch uczelniach, w PWSZ w Jeleniej Górze i PWSZ w Krośnie, funkcjonują czasopisma ukazujące się nieregularnie, co stanowi 8% wszystkich wydawanych czasopism informacyjnych. W latach 2007-2013 ukazało się 13 numerów „Biuletynu PWSZ w Krośnie”, zaś „Witryna UTW” to czasopismo ukazujące się nieregularnie wydawane średnio raz na rok, zawierające relacje z działalności Karkonoskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, który jest włączony w struktury PWSZ w Jeleniej Górze. Pozostałych 10 uczelni, co stanowi 42%, nie wydaje czasopism in-

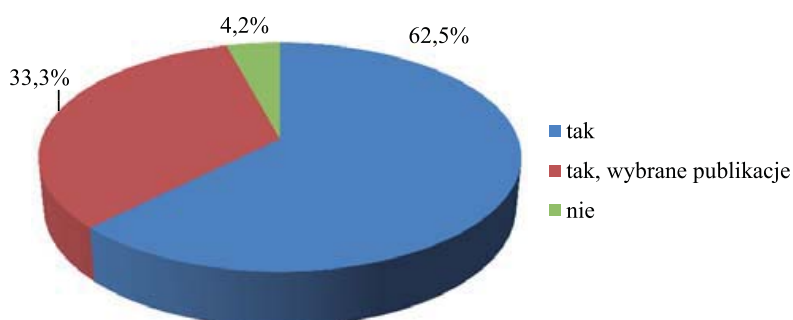
formacyjnych. Do tej grupy należą: PWSZ Głogów, PWSZ Gniezno, PWSZ Gorzów Wielkopolski, PWSZ Koszalin, PWSiP Łomża, PPWSZ Nowy Targ, PWSZ Nysa, PWSZ Sandomierz, PWSZ Skierniewice oraz PWSZ Suwałki. Procentowy wykaz poszczególnych rodzajów czasopism informacyjnych pokazuje rysunek 4.

Rys. 4. Procentowy wykaz poszczególnych rodzajów czasopism informacyjnych ukazujących się w PWSZ

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość uczelni (95,8%) sprzedaje własne publikacje, z czego 62,5% badanych sprzedaje wszystkie tytuły, a 33,3% tylko wybrane pozycje. Tylko PWSZ w Koszalinie (4,2%) nie udostępnia swoich publikacji do sprzedaży. Opisaną sytuację prezentuje poniższy rysunek 5.

Rys. 5. Procentowy udział PWSZ-ów, które sprzedają publikacje swojego wydawnictwa

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, że działalność wydawnicza w państwowych wyższych szkołach zawodowych w Polsce rozwija się prężnie i dynamicznie. Na przestrzeni 15 lat funkcjonowania uczelnie te zrobiły olbrzymi skok nie tylko związany z kształceniem zawodowym studentów, kształceniem własnej kadry dydaktycznej niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania i zapewnienia

nia odpowiedniego toku nauczania, ale przede wszystkim znacząco rozwinęły działalność związaną z wydawaniem prac naukowych, czasopism czy innych wydawnictw, z których korzystają pracownicy naukowcy i studenci. Z przeprowadzonych badań można wywnioskować, iż:

- Tylko w czterech PWSZ działalność wydawnicza powstała wraz z rokiem powołania uczelni. Inne uczelnie rozpoczęły prowadzenie działalności wydawniczej po roku, dwóch lub trzech latach funkcjonowania. Uczelnią, która dopiero po 8 latach istnienia zdecydowała się na rozpoczęcie takiej działalności była Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie.

- Wśród przebadanych 24 PWSZ-ów 54% zadeklarowało, że w ich strukturze funkcjonuje oddzielna komórka zajmująca się wydawnictwami. W tej grupie są też uczelnie, w których wcześniej tą działalnością zajmowała się Biblioteka, Biuro Rektora, Sekcja Wydawnictw, Dział Współpracy i Promocji, Rada Programowo-Wydawnicza Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego wraz z Kolegium Karkonoskim, czy Dział Promocji i Wydawnictw. W czterech PWSZ-ach mimo, że istnieje taka jednostka, to poza sferą publikacyjną zajmuje się także działalnością naukowo-badawczą, sprzętem audiowizualnym, czy prowadzeniem archiwum zakładowego. Pozostałych 11 uczelni nie posiada wyodrębnionej komórki wydawniczej, a wydawaniem publikacji zajmuje się Biblioteka, Instytut Nauk Humanistycznych we współpracy z Biblioteką, Dział Rektora, asystentka Prorektora ds. Współpracy i Rozwoju, Prorektor ds. Studiów i Nauczania, czy Dział Promocji.

- Własną drukarnię posiada jedynie PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim, zaś znaczna większość PWSZ-ów (96%) nie ma własnego zakładu poligraficznego, a skład i druk publikacji zleca firmom zewnętrznym.

- Dla dobrej rozpoznawalności wydawnictwa i zwiększenia prestiżu wydawanych publikacji naukowych, PWSZ opracowały własne logotypy. Jednak jest ich zaledwie 29%, a pozostałe 71% wydawnictw jako znak identyfikujący używa logo swojej uczelni.

- Szybki rozwój państwowych wyższych szkół zawodowych, a co za tym idzie, coraz większe zainteresowanie kandydatów na studia i chęć kształcenia własnej kadry naukowo-badawczej doprowadził do tego, iż od początku istnienia działalności wydawniczej poszczególne PWSZ wydały ponad 140 tytułów różnych rodzajów publikacji, tj. monografii autorskich, monografii pokonferencyjnych, skryptów/podręczników, publikacji popularno-naukowych, czy innych wydawnictw okolicznościowych i albumów jubileuszowych. Ponadto w ¼ badanych funkcjonują serie wydawnicze prezentujące prace doktorskie i habilitacyjne własnej kadry naukowej.

- Zadowolającą sytuacją jest fakt, że PWSZ-y będąc uczelniami zawodowymi, uzyskały dobrą pozycję w dziedzinie czasopism naukowych, które funkcjonują w 54% badanych uczelni. Tematyka ich jest różnorodna, od nauk społecznych, technicznych, aż po zdrowotne. Łącznie w PWSZ-ach funkcjonuje 21 tytułów. Dwie uczelnie posiadają czasopisma z punktacją MNiSW na poziomie

3 pkt. Są to PSW w Białej Podlaskiej z czasopismem „Rozprawy Społeczne” oraz PWSZ w Elblągu z tytułem „Rozprawy Naukowe i Zawodowe PWSZ w Elblągu”. Ponadto PSW w Białej Podlaskiej posiada jeszcze dwa czasopisma z punktacją ministerialną „Studia Ekonomiczne i Regionalne” (2 pkt.) oraz „Człowiek i Zdrowie” (2 pkt.). Jedenaście uczelni także wydaje czasopisma naukowe, lecz nie są one punktowane. Natomiast dziesięć z badanych PWSZ-ów nie ma w swojej ofercie tego typu czasopism.

- Kwoty, jakie PWSZ-y przeznaczają na prowadzenie działalności wydawniczej mieszczą się w przedziale 50 – 100 tyś. złotych. Zdarzyły się też takie uczelnie, które potrzebowały powyżej 100 tyś. zł, ale też i takie, które nie wydały nawet 20 tyś. zł, jak w PWSZ w Jeleniej Górze, która drukuje publikacje w nakładzie do 80 egzemplarzy, a pełne teksty udostępnia Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej.

- Prawie 96% uczelni sprzedaje swoje publikacje innym podmiotom. Wśród nich 62% badanych sprzedaje wszystkie pozycje, a 34% tylko wybrane tytuły; jedna uczelnia nie udostępnia swoich publikacji do sprzedaży.

Literatura:

1. Kieraciński P. (2010), *Uczony potrzebuje redaktora. Rozmowa z Henrykiem Podolskim, prezesem Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych*. „Forum Książki”, nr 2, <http://forumakademickie.pl/fk/2010/02/uczony-potrzuje-redaktora/>, dostęp: 24.07.2013.
2. Kieraciński P. (2012), *Stowarzyszenie Wydawców Szkół Wyższych*. „Forum Książki”, nr 2, 2012.
3. *Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 29 maja 2013 w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych*, http://www.bip.nauka.gov.pl/_gAllery/24/03/24031/20130529_KOMUNIKAT_w_sprawie_kryteriow_i_trybu_oceny_czasopism_naukowych.pdf, dostęp: 25.07.2013.
4. Makarewicz W., (2012), *Kilka refleksji redaktora Gazety AMG*. „Wiadomości uczelniane”, nr 16 (233), s. 40-41.
5. Makarewicz W., Zaleski T. (2012), *Coroczne spotkania redaktorów gazet akademickich (1993-2012)*. „Forum Bibliotek Medycznych”, nr 1.
6. Marszałek L. (1986), *Edytorstwo publikacji naukowych*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
7. Nowak P. (2000), *Wybrane problemy efektywności polskich czasopism naukowych z dziedziny humanistyki*. Wydawnictwo SORUS, Poznań.
8. Polska Norma - PN-EN ISO 9707:1998.
9. Prinke R.T. (2010), *Tradycyjne funkcje czasopisma naukowego a współczesne technologie komunikacyjne*. „Biblioteka”, nr 14, t. 23, s. 137-147.
10. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym*, Dz. U. 2012, nr 0, poz. 877, WDU20120000877 (dostęp: 24.07.2013).

11. *Statut Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych*, <http://www.swsu.uksw.edu.pl/node/13> (dostęp: 20.07.2013).
12. *Ustawa z dn. 18 marca 2011 o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110840455>, (dostęp: 20.07.2013).
13. *Ustawa z dn. 26 stycznia 1984 – Prawo prasowe*, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19840050024>, (dostęp: 20.07.2013)
14. *Ustawa z dn. 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych*, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19961520722>, (dostęp: 20.07.2013)
15. Zacharski T., Kania M. (2011), *Kilka uwag o książce naukowej*. „Forum Książki”, nr 2. <http://forumakademickie.pl/fk/2011/02/kilka-uwag-o-ksiazce-naukowej/> dostęp: 24.07.2013.

Liczba znaków ze spacjami: 38 207